

Sygn. akt II CSK 122/21

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lipca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa J. B.
przeciwko P. Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. i M. spółce z ograniczoną
odpowiedzialnością z siedzibą w Ł.
o zapłatę odszkodowania, zadośćuczynienia i rentę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 9 lipca 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 28 września 2020 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. nie obciąża powódki kosztami postępowania kasacyjnego;**
- 3. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...]**
na rzecz adw. J. S. kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset) zł,
powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem
wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną
powódce J. B. w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powódki J. B. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 28 września 2020 r., sygn. akt I ACa (...) Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną,

wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepubl., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała, że ze względu na dopuszczenie się przez Sąd drugiej instancji rażących naruszeń przepisów prawa materialnego i procesowego jest ona oczywiście uzasadniona. W uzasadnieniu wniosku wskazuje, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, a w konsekwencji istnieje konieczność rozpatrzenia naruszenia przepisów prawa procesowego, zwłaszcza art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c., których naruszenie polega na przyjęciu przez Sąd drugiej instancji za własne ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji bez merytorycznych rozważań, w sytuacji gdy zarzuty apelacyjne obejmowały przed wszystkim sprzeczność ustaleń Sądu Okręgowego ze zgromadzonym materiałem dowodowym, co skutkowało nierozpoznaniem zarzutów apelacyjnych. Ponadto Sąd drugiej instancji naruszył art. 380 k.p.c. nie uwzględniając pominiętych przez Sąd pierwszej instancji wniosków dowodowych.

Jakkolwiek pomiędzy opisem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w pewnym zakresie zachodzi sprzeczność, bowiem skarżąca powołuje się też na występowanie istotnego zagadnienia prawnego, ale nie ma uzasadnionych przyczyn, by uznać, iż wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej został oparty także i na tej przesłance. Pełnomocnik skarżącej nie sformułował zagadnienia prawnego, które w jego ocenie ma charakter istotny ani też nie poczynił adekwatnych w tym przedmiocie wywodów prawnych. Według bowiem

ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001, II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, niepubl., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, niepubl.).

W tych okolicznościach należało stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na jej oczywistej zasadności.

Trzeba wskazać, że wniosek ten nie koresponduje w pełnym zakresie z podstawami kasacyjnymi. Mianowicie nie może być mowy o oczywistym naruszeniu prawa materialnego, jako przesłance przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, gdyż po pierwsze, w uzasadnieniu tego wniosku nie zostały skonkretyzowane przepisy prawa materialnego, a pod drugie zarzuty kasacyjne nie zostały oparte na naruszeniu prawa materialnego.

Jeśli natomiast chodzi o przepisy prawa procesowego, to podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.). W związku z czym, w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że skarga kasacyjna nie może być oparta na zarzucie naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. określającego kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 76, z dnia 24 listopada 2005 r., IV CSK 241/05 niepubl., z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/06, niepubl., z dnia 8 października 2009 r., II CSK 222/09, niepubl.).

Artykuł 378 § 1 k.p.c. nakłada na sąd drugiej instancji obowiązek ponownego rozpoznania sprawy w granicach apelacji, co oznacza nakaz wzięcia pod uwagę wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. Granice apelacji wyznaczają ramy, w których sąd drugiej instancji powinien rozpoznać sprawę na

skutek jej wniesienia. Określają je sformułowane w apelacji zarzuty i wnioski, które implikują zakres zaskarżenia, a w konsekwencji kognicję sądu apelacyjnego. Ponadto sąd drugiej instancji w ramach ustalonego stanu faktycznego stosuje z urzędu prawo materialne (por. uzasadnienie uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55). Dlatego sąd rozpoznający apelację powinien odnieść się do wszystkich tych zdarzeń i zarzutów zgłoszonych w postępowaniu apelacyjnym, które mogły spowodować skutki materialno-prawne.

Artykuł 382 k.p.c. określa podstawę merytorycznego orzekania przez Sąd drugiej instancji, która obejmuje materiał dowodowy zebrany przez sąd pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Zebrany materiał w rozumieniu tego przepisu, to dowody przeprowadzone w sprawie oraz fakty powszechnie znane, znane sądowi urzędowo, fakty przyznane, a także objęte twierdzeniami jednej strony, co do których druga strona nie wypowiedziała się. Uregulowanie to nakłada na sąd drugiej instancji obowiązek dokonania ponownie własnych ustaleń, które mogą obejmować ustalenia sądu pierwszej instancji przyjęte za własne albo różnić się od tych już poczynionych, a następnie poddania ich ocenie pod kątem prawa materialnego. Sąd drugiej może zmienić ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wydania orzeczenia co do istoty sprawy sądu pierwszej instancji bez przeprowadzenia postępowania dowodowego, uzasadniającego odmienne ustalenia, chyba że szczególne okoliczności wymagają ponowienia lub uzupełnienia tego postępowania (zob. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124).

W sytuacji, gdy Sąd drugiej instancji nie uzupełnia postępowania dowodowego ani, po rozważeniu zarzutów apelacyjnych, nie znajduje podstaw do zakwestionowania oceny dowodów i ustaleń faktycznych orzeczenia Sądu pierwszej instancji, może te ustalenia przyjąć za podstawę faktyczną swojego rozstrzygnięcia. Wystarczające jest wówczas, by stanowisko to znalazło odzwierciedlenie w uzasadnieniu orzeczenia drugoinstancyjnego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2000 r., I CKN 356/98, niepubl. i z dnia 17 lipca 2009 r., IV CSK 110/09, niepubl.).

W odniesieniu do podnoszonej we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wadliwości opartej na braku zastosowania przez Sąd Apelacyjny art. 380 k.p.c., należy wyjaśnić, iż skarżąca reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, wbrew stanowisku Sądu drugiej instancji, złożyła zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c., w związku z oddaleniem wniosku dowodowego m.in. o opinię uzupełniającą (k. 620-621) i od strony formalnej powołała w tej materii właściwe zarzuty naruszenia prawa procesowego (k. 651/2), ale powyższe uchybienia nie miały znaczenia procesowego, skoro Sąd Apelacyjny i tak merytorycznie ustosunkował się do zasadności oddalenia tego wniosku dowodowego i nie tylko podzielił w tej kwestii stanowisko Sądu Okręgowego zaprezentowane w uzasadnieniu wyroku (k. 637), ale przedstawił też własny wywód, również dochodząc do przekonania, że opinia ta (k. 594-596) nie pozostawia eksponowanych przez powódkę wątpliwości (s. 21-22 uzasadnienia). W odniesieniu do wskazanych w apelacji świadków Sąd drugiej instancji wyjaśnił przyczyny pominięcia tych dowodów (s. 18 uzasadnienia wyroku). Tym samym Sąd Apelacyjny wypełnił funkcję judykacyjną sądu odwoławczego wyznaczoną przepisami art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c. Ubocznie należy wskazać, że pełnomocnik skarżącej pomylił specjalność biegłego sądowego (chodziło zapewne o neuropsychologa a nie o neurochirurga).

Z tych przyczyn, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c.

O wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi z urzędu orzeczono na podstawie art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (j.t. Dz.U. 2020, poz. 1651, ze zm.) w zw. z § 8 pkt 6 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2, § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r. poz. 18), mając na względzie, iż ustanowiony z urzędu pełnomocnik, reprezentował powódkę w tej sprawie w postępowaniu przed Sądem drugiej instancji (k. 724-725).

ke